

EMAKEELE SELTSI 106. TEGEVUSAASTA (2025)

I. Üritused

1. Konverentsid, seminarid ja kõnekoosolekud

Emakeele Selts korraldas ja kaaskorraldas 2025. aastal 11 ettekandekoosolekut, konverentsi ja seminari, kus ettekandeid peeti kokku 61.

8. mail kaaskorraldati Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudiga Oma Keele seminar¹. Avasõnad lausused Oma Keele seminari idee algataja ja Emakeele Seltsi juhatuse liige Andra Kütt-Leedis ning Oma Keele toimetaja Helen Hint². Ettekandeid oli neli: Jüri Valge „Laurist, Annast ja Kodavere keelest“, Katrin Leppik „Eesti keele vokaalid erineva emakeelega õppijate hääldeks“, Merit Niinemägi ja Helen Wilbur „Mis teeb inarisaami keele keeleuurija jaoks põnevaks?“ ning Liisi Piits ja Meelis Mihkla „Kõnesünteesist: kas masin saab rääkida nagu inimene?“. Intervjuu Emakeele Seltsi väärrika liikme Valve-Liivi Kingisepaga tegi Andra Kütt-Leedis. Esimest korda anti välja Oma Keele parima artikli auhind³, mille pälvis toimetuse kolleegiumi otsusega Tiit Hennoste artikli „Pealkirjade kirju maailm“⁴ eest.

¹ Oma Keele seminari kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/oma-keele-seminar-08-05-2025/>.

² Oma Keele seminaridest saab lisaks lugeda Andra Kütt-Leedise ja Helen Hinde artiklist „Oma Keele seminarid – teel traditsiooni poole“ (Oma Keel 2025/1): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2025/05/Oma-Keele-seminarid_OK2025-1.pdf.

³ Loe lisaks Oma Keele parima artikli auhinna väljaandmise kohta: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/esimest-korda-anti-valja-oma-keele-parima-artikli-auhind/>.

⁴ Tiit Hennoste artikkel „Pealkirjade kirju maailm“ (Oma Keel 2024/1): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/05/Tiit-Hennoste_Pealkirjade-kirju-maailm.pdf.

16. mail toimus Väike-Maarjas Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäev⁵. 2025. aasta keeleauhinna pälvis Tiit Hennoste pühendunud töö eesti keele, kirjanduse ja ajakirjanduse uurimisel ning õpetamisel⁶. Väike-Maarja keeletammikusse istutati laureaadi nimitamm. Väike-Maarja Gümnaasiumi 10. klassi õpilaste ühisuurimuse „Tiit Hennoste keelekasutuse analüüs tema artiklite põhjal“ esitasid Reno Bork, Andres Ingeroinen ja Germo Mikker, juhendaja Anna Vaimel. Laureaati tutvustas Helle Metslang. Ettekandeid pidasid Tiit Hennoste „Või või või? Või-lugu“, Mart Velsker „Jäljed keele ja kirjanduse piirialadel“ ja Piret Kriivan „Uudised eile, täna, homme“. Järgnes Piret Kriivani juhitud vestlusring lugemise teemal, milles osalesid laureaat, Mart Velsker, õpilased Siim Sikkar, Eliise Joonas ja Laura Lamus ning õpetaja Anna Vaimel. Keelepäeva korraldasid Emakeele Selts, Haridus- ja Teadusministeerium, Väike-Maarja Vallavalitsus, Väike-Maarja Gümnaasium ja Väike-Maarja seltsimaja.

30. mail korraldati etümoloogide Enn Ernitsa ja Lembit Vaba juubelisünnipäevade ning Julius Mägiste 125. sünniaastapäeva puhul Eesti Keele Instituudis kõnekoosolek „Sõnade radadel“⁷. Ettekandeid oli kolm: Enn Ernits „Kas kollane on roheline ehk probleemsetest värvinimetustest soome-ugri keeltes“, Lembit Vaba „Vorlontsikutest ja kabajantsikutest, rohkem siiski muust“ ja Iris Metsmägi „Julius Mägiste pärandist etümoloogi ja leksikograafina“.

27. juunil toimus LVIII Johannes Voldemar Veski päev „Rahva keel ja raamatu keel: eesti kirjakeele lugu“ Tartu Ülikoolis J. V. Veski auditooriumis⁸. Emakeele Seltsi esimehe Helle Metslangi avasõnade järel anti üle J. V. Veski stipendium Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi eesti ja soome-ugri keeleteaduse bakalaureuseõppe 3. aasta üliõpilasele Kertu Zahharovile. Ettekandeid oli kuus: Külli Habicht „Julius Mägiste vana kirjakeele uurijana“, Annika Viht „Eestlased ja sakslased suhtlemas Anton Thor Helle „Lühikese sissejuhatuse“ (1732) dialoogides“, Helle

⁵ F. J. Wiedemanni keelepäeva kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/wiedemanni-keelepaev-16-05-2025/>.

⁶ Helin Kase ja Elina Bratšun-Küüsmäe ülevaade keeleauhinna (Oma Keel 2025/1): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2025/05/Moodunud-ja-tanavuse-aasta-keelevaldkonna-tunnustused_OK2025-1.pdf.

⁷ Kõnekoosoleku kava, esitlused ja fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/konekoosolek-sonade-radadel-30-05-2025/>.

⁸ J. V. Veski päeva kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/lviii-j-v-veski-paev-27-06-2025/>.

Metslang ja Külli Habicht „Olla saksapärane või eestipärane? Eestlaste kirjakeele jooni 19. sajandil“, Jüri Viikberg „Kirjakeele tõusulaine 19. sajandi teisel poolel“ ja Karl Pajusalu „Kas eesti kirjakeele ajalugu lõpeb 20. sajandi algusega?“. Lauri Kettuse mälestusmärgi toimkonna esimees Jüri Valge andis ülevaate mälestusmärgi rajamise kohta ettekandes „Kettunen ületas ekvaatori“. Emakeele Seltsi 70. aastaraamatut tutvustas peatoimetaja Reili Argus. Ettekannete osa järel liiguti traditsiooniliselt Raadi kalmistule, kus kõneles Peep Nemvalts, asetati lilled J. V. Veski kalmule ja lauldi ühiselt ta lemmiklaule.

10. augustil korraldati koos Laurentsiuse Seltsiga ja Kuusalu valla-valitsuse toel Kuusalu rahvamajas XI Eduard Ahrensi konverents „Enne ja pärast Ahrensit“⁹. Konverentsi avas Laurentsiuse Seltsi juhatuse liige Sulev Valdmaa. Emakeele Seltsi tervitused andis edasi Helle Metslang ja võttis vastu Emakeele Seltsi auliikmele Hannu Remesele edastamiseks Laurentsiuse Seltsi tunnustuse (Eduard Ahrensi miniatuurse pronksist kuju). Eesti raamatu juubeliaastale pühendatud konverentsil peeti ettekandeid eestikeelsest kirjasõnast nii enne Ahrensit kui meile lähemal ajal: Tiina Kala „Eesti keel keskaegses pragmaatilises kirjakultuuris“, Jüri Kivimäe „Katekismuseajastu algus. Sissejuhatus Eesti raamatuaastasse“, Raimo Raag „Elusaatus Põhjasõja varjus: Reinerus Reineruse poeg Broocman“, Katrin Kalamees-Ruubel „Eestikeelse kirjasõna õpetamine“, Jaan Bärenson „Piibel ja nõukogude aeg“ ja Piret Kriivan „Raadiosaatest raamatulooks“. Päeva lõpetas Kadri Tegelmanni ja Paul Danieli kontsert.

17. septembril esitlesid Emakeele Selts ja Liivi Muuseum Tartu Ülikoolis raamatut „Lauri Kettunen ja Kodavere“¹⁰. Ettekandeid oli kuus: Helle Metslang „Lauri Kettunen 140“, Jüri Valge „Teaduse rännumees ajas ja ruumis“, Jüri Viikberg „Toimetaja meenutab“, Mari Niitra „Kettuse vaim Kodavere kohal“, Karl Pajusalu „Kodavere keelest“ ning Ott Kurs „Lauri Kettusest, hüüdnimedest ja muust endises Ranna vallas“.

3. oktoobril toimus koostöös Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudiga Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverents¹¹. Helle Metslangi ja

⁹ Eduard Ahrensi konverentsi kava ja fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/ahrensi-konverents-2025/>.

¹⁰ Raamatuesitluse kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/kettunen-ja-kodavere-esitus/>.

¹¹ Üliõpilaskonverentsi kava, teesid ja fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/uliopilaskonverents-2025/>.

Reili Arguse avasõnadele järgnes kaheksa ettekannet kahes sektsioonis. Esimeses sektsioonis „Keelekäsitluse mitmekülgsus koolis“ (juhatas Dmitrii Filkin) kõnelesid Kristiina Praakli „*õps, emps* ja *enivei*: slängi käsitlemine II ja III kooliastme eesti keele õpikutes ja tööraamatutes“, Liisa Salomon „Emotsioonisõnavara kasutamine eesti õppekeelegraafika kooli 8. klassi eesti ja vene emakeelega õpilaste tekstides“, Mari Sukko „Rakvere Riigigümnaasiumi G1 õpilaste õigekirjaoskus ja sellega seostuvad väärtused“ ja Kaarin Aamer „Eesti keele kui teise keele õpet toetava graafilise romaani ja õppe-tegevuste kogu loomine põhikoolile“. Teises sektsioonis „Erinevad keeled ja vaatenurgad ühiskonnas“ (juhatas Liisa Salomon) rääkisid Kirke Sööt „Tehisarua kasutamine eestikeelsete tekstide keeleteoimetamisel“, Dmitrii Filkin „Narva ingerisoomlaste keelehoiakutest“, Mikkel Rünkla „Labiilsus liivi keeles“ ja Laura Vilumets „Ukraina sõjapõgenike diskursuse keeleline konstrueerimine Uute Uudiste vahendatud artiklites“.

24. oktoobril peeti Eesti Keele Instituudis Pille Kippari 90 aasta juubelile pühendatud pidulik seminar¹². Ettekandeid oli kuus: Tiiu Jaago „Taluperest väljakasvamised“, Katre Kikas „Millest kõnelevad perekonna fotoalbumid?“, Risto Järv „Rahvaluule lühivormidest novellmuinasjutus“, Marju Kõivupuu „Aja jäljed (pärimus)maastikul“, Mare Kõiva „Röövel Madeist ja barettide ajast?“ ning Jaan Õispuu „Kolleeg ja seltsikaaslane Pille“. Seminari korraldasid Akadeemiline Rahvaluule Selts, Emakeele Selts, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakond ja Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituut ning toetasid Eesti Teaduste Akadeemia ja Eesti Keele Instituut.

14. novembril toimus Tartu Ülikoolis vana kirjakeele päev¹³, mis oli pühendatud eesti raamatu ja kirjakeele aastale ning kahe teeneka vana kirjakeele uurija Valve-Liivi Kingisepa ja Kristiina Rossi juubelisünnipäevadele¹⁴. Karl Pajusalu avasõnadele järgnes neli ettekannet: Tiit Hennoste „Pikk on tee argidialoogist kirjakeelse monoloogini“, Raimo Raag „Mõtteid üht Reiner Brockmanni 1636. aastal kirjutatud luuletust lugedes“, Aivar Põldvee „Kohtumised. Eesti ja läti aabitsaloost“ ja Peeter

¹² Pille Kippari 90 aasta juubelile pühendatud piduliku seminari kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/pille-kippar-90/>.

¹³ Vana kirjakeele päeva kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/vana-kirjakeele-paev-2025/>.

¹⁴ Vana kirjakeele päeva fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/ilmunud-on-emakeele-seltsi-toimetised-kingitud-kirjakeel-ja-kirjakeel-sudames/>.

become a blue-winged bird...“: tracing violent deaths in folktales“, Eda Kalmre „Puma hunting in Estonia: wild animals in media and folklore“, Tommy Kuusela „Supernatural beings in Swedish folklore“, Mare Kõiva „Aetiologies and thinking animals“, Nikolay Kuznetsov „‘good’, ‘fish’ and ‘corpse’: the Old Komi alphabet and its letters“, Anastasya Fiadotava „The identity and languages of small Finno-Ugric peoples in internet memes“, Nikolai Bajuškin „Aristest. Mälestused ersa keeles“, Monika Jõemaa „Kõpu ja Oskar Loorits“. Konverentsi lõpus avas Ell Vahtramäe näituse „Kust sa tead, et päkapikud on olemas?“.

2. Väliskeelepäevad, koolikeelepäevad ja keelelaagrid

Emakeele Selts korraldas 2025. aastal ühe väliskeelepäeva, keelepäevad neljas koolis ja ühe koolinoorte keelelaagri. Ettekandeid esitati aasta jooksul kokku 13.

Väliskeelepäev toimus 7. märtsil Leedus, Eesti Suursaatkonnas Vilniuses¹⁹. Ettekandeid oli kolm: Birute Klaas-Lang „Mitmekeelseks kasvamine“, Kätlin Kõverik „Eesti keel ja Eestis õppimine“ ja Tiina Kattel „Siin- ja sealpool Lätimaad“. Päeva lõpetuseks näidati dokumentaalfilmi „Keelemässaja. Mati Hint“, mille juhatas sisse autor ja režissöör Annika Koppel. Keelepäeva korraldasid Emakeele Selts, Eesti Suursaatkond Vilniuses, Leedu Eestlaste Selts ja Vilniuse Ülikool.

12. märtsil käis emakeelepäeva puhul Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikoolis koolikeelepäeval õpilastega kohtumas ja vestlemas Helena Metslang.

14. märtsil esines Jüri Valge Juhan Liivi nimelise Alatskivi Kooli keelepäeval ettekandega „Laurist, Annast ja Kodavere keelest“.

20.–21. septembril korraldati koos Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudiga Luua Metsanduskoolis koolinoori emakeeleolümpiaadiks ettevalmistav keelelaager „Tekstist sünnib tähendus“²⁰. Laagris osales 30 koolinoort 8.–12. klassist üle Eesti. Ettekandeid ja töötube oli

¹⁹ Eesti keele päeva kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/eesti-keele-paev-vilniuses-07-03-2025/>.

²⁰ Ülevaade ja foto koolinoorte keelelaagrist: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/20-21-septembril-2025-toimus-koolinoorte-keelelaager-tekstist-sunnib-tahendus/>. Laagri täpsemad teemad ja ajakava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/keelelaager-2025/>.

viis: Ilona Tragel „Väikesed tekstid ja suured teod“ ning koos kolleegidega „Keel kui märgisüsteem“ ja „Kuidas tekstist teadusliku lähenemisega tähendusi kätte saada?“, Nele Karolin Teiva „Uskuda autorit või mitte? Töötuba (eba)kindlusest tekstides“ ning Helena Lemendik ja Helen Hint „Kuidas lugeda akadeemilist teksti?“. Esimese päeva õhtu lõpetas võistlusmäng tekstidest ja tähendustest. Laagri toimumist toetasid Eesti Teaduste Akadeemia ja Wiedemanni fond.

25. novembril toimus kaks koolikeelepäeva Narva Põhikoolis ja Narva Vanalinna Põhikoolis, kus Kristiina Praakli ja Triin Aasa andsid 7., 8. ja 9. klasside õpilastele kolm tundi noorteele kohta.

II. Muu tegevus

Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga korraldati 2024. aasta keeleteo konkursi eesmärgiga tunnustada tegusid, mis tõstavad eesti keele tuntust ja mainet, väärtustavad eesti keele õpetamist, õppimist ja oskamist, soodustavad eesti keele kasutamist ja staatuse kindlustamist ning edendavad eesti keele talletamist ja uurimist. Seltsi juhatus vaagis jaanuaris konkursile esitatud tegusid. Laureaadid tehti teatavaks tänuüritusel emakeelepäeval, 14. märtsil Tartus Haridus- ja Teadusministeeriumis²¹. Konkursil anti välja kaks auhinda: peaauhind ja rahvaauhind. Peaauhinna saaja otsustasid taasiseseisvunud Eesti haridus- ja teadusministrid. Konkursi peaauhinna pälvis Paul-Eerik Rummo James Joyce'i romaani „Ulysses“ eesti keelde tõlkimise eest. Ministritest koosnev žürii tõstis 33 kandidaadi seast esile veel kolm mullust keeletegu: Tallinna Ülikooli eesti keele keskuse tegevused eestikeelsele õppele ülemineku ja valdkonna teadustöö toetamisel; mitmekülgne eesti keele õpe „Teema-aastate keeleralli“ abil Narva Pähklimäe Koolis; Häädemeeste Keskkooli õpilase Rute Marie Maddisoni koostatud ja kujundatud „Äädemeeste aabits“. Rahvaauhinna võitis Jegor Andrejev Eesti Laulu 2024. aasta võiduloo viipekeelse tõlke eest. Rahvahääletusel kogusid võitja järel rohkem hääli Kõnetoru keeletegude sotsiaalmeedias, Pakendikeskuse mitmekesise

²¹ 2024. aasta keeletegude võitjad ja tänuürituse fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/selgunud-on-2024-aasta-parimad-keeteed/>. Helin Kase ja Elina Bratšun-Küüsmäe ülevaade 2024. aasta keeleteo konkursist (Oma Keel 2025/1): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2025/05/Moodunud-ja-tanavuse-aasta-keelevaldkonna-tunnustused_OK2025-1.pdf.

keelekasutusega reklaamid ning keeltekooli Saan Targaks postitused Instagramis.

Emakeele Seltsi aastakoosolek toimus 28. märtsil Tartu Ülikoolis²². Koosolekut juhatas Eva Saar, protokollis Andrea Nagy. Akadeemilise ettekande „Suhtumiste väljendamisest eesti keele registrites“ pidas seltsi esimees Helle Metslang, Teadussekretär Marit Alas tegi kokkuvõtte seltsi tegevusest 2024. aastal ja revisjonikomisjoni aruande 2024. aasta kohta kandis ette Liis Ermus. Ülevaate Lauri Kettuse mälestusmärgi rajamisest andis Jüri Valge.

Emakeelepäeval kuulutasid Emakeele Selts, Eesti keelenõukogu, Haridus- ja Teadusministeerium, Keeleamet, Eesti Interneti Sihtasutus ja Patendiamet välja ettevõtetevõistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2025“, mille võitjad selgusid 29. oktoobril Eesti Keele Instituudis²³. Võistluse eesmärk on juhtida ettevõtjate ja avalikkuse tähelepanu avaliku ruumi võrkeelestumisele ning väärtustada eestikeelseid äri-, ettevõtte- ja rahvusdomeeninimesid ning kaubamärke. Kümnendat korda toimunud nimekonkursil tunnustati esimest korda ka säravamaid tunnustuseid ja nimelugusid. Kandidaate hinnati traditsiooniliselt tootmis- ja teenindusettevõtte, vabaihenduse, aasta uustulnuka, haridus- ja kultuuri-asutuse, õpilasfirma ja domeeninime kategooriates. Juba teist aastat valiti ka parimad emakeelsed kaubamärgid ja selgitati välja kategooriaülene rahvalemmit. Võistluse võitjad valis žürii, kuhu kuulusid Eesti Interneti Sihtasutuse, Eesti Keele Instituudi, Eesti keelenõukogu, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni, Emakeele Seltsi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Junior Achievementi, Keeleameti, Patendiameti ja Turundajate Liidu esindajad ning keeleteoimetajad ja emakeeleõpetajad. Kategooriaülene rahva lemmik valiti oktoobris internetihääletuse teel.

Nimekonkursi võitjate tunnustamise avas Helle Metslang, ettekanded pidasid advokaadibüroo TRINITI patendivolitik Maria Silvia Martinson

²² Aastakoosoleku päevakord: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/aastakoosolek-28-03-2025/>.

²³ Ettevõtetevõistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2025“ võitjad ja lõpuürituse fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/ehe-eesti-2025-voitjad/>. Tänuürituse kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/ehe-eesti-2025-lopuuritus/>. Võistluse statuut ja varasemad võitjad: <https://www.emakeeleselts.ee/ehe-eesti/>.

„Ärinimi, kaubamärk ja domeen – kuidas need mu äri kaitsevad?“ ja KAGU_the_agency asutaja ja Turundajate Liidu juhatuse liige Gunnar Hunt „KIIRKURSUS: Kuidas teha kindlaks, et oled valinud oma ärile turunduslikult hea nime?“. Võitjad kuulutas välja žürii esimees ja Keeleameti peadirektor Ilmar Tomusk. Võidutiitlid pälvisid käsitöökeraamikast pakkuv Tulest Tulnud (tootmisettevõtte), teater-baar Heldeke! (teenindusettevõtte), hariduse tugiteenuseid osutav Edusoon (vabaihendus), täiskasvanute eesti keele kui teise keele õpetamise ja kirjastamisega tegelev Taga Targemaks (haridus- ja kultuuriasutus), arvuti riist- ja tarkvara müüv Tuum & Lõim (aasta uustulnukas), alkoholivabade kokteilikontsentraatide tootja Köki-Möki (õpilasfirma), keeleteoimetamise ja kommunikatsiooni teenuseid pakkuv keelemeel.ee (rahvusdomeeninimi) ning käsitööõlut valmistava Hiiumaa Pruulikojaga kaubamärgid Ehapuna ja Tõrvanina (Patendiametis registreeritud kaubamärk). Rahvahääletusel selgunud rahvalemmiku tiitli sai pagaritooteid valmistav Kringli Ingel. Lisaks märkis žürii ära tootmisettevõtted muhoov ja Kringli Ingel, teenindusettevõtted Lugu Loeb ja Korralduskontor, vabaihenduse Loomus, haridus- ja kultuuriasutuse Vaba Lava, aasta uustulnukad Kirilind ja Klaastorm, õpilasfirmad Khuulhamõ ja Viis Viisi, domeeninimed ortoteek.ee ja terastamm.ee ning kaubamärgid Lävel (pälvis ka Patendiameti eripreemia) ja Susi AI (PÖFF-i tehisarupõhine filmisoovitaja). Turundajate Liidu eripreemia pälvis veinide impordi ja müügiga tegelev Valamulli. Nimeloo kategoorias osutus võitjaks kohanimedega pusade tootja muhoov, ära märgiti ettevõtted Kagu ja Hürü. Parima tunnuslause tiitli pälvis Kadrina saunaklubi „Vihaga, kuid vihata“, äramärkimist leidsid Tapa valla tunnuslause „Iga tõru loeb“ ja keskkonnasäästlikke toidusäilituslapse valmistava LapaDuu hüüdlause „Ilus ilmale – ilus silmale“.

31. oktoobril kuulutati Tartu Ülikoolis eesti keele õpetajate sügis-konverentsil välja kuus eesti keele ja kirjanduse õpetajaks õppivate üliõpilaste stipendiumi saajat. Kord aastas välja antavaid 400-euroseid stipendiume rahastab Haridus- ja Teadusministeerium.

Selts andis ka 2025. aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi rahalisel toetusel välja kuus 400-eurost stipendiumi²⁴ eesti keele ja kirjanduse õpetajaks õppivatele üliõpilastele. Stipendiaadid kuulutati välja 31. oktoobril

²⁴ Õpetajastipendiumi info, varasemad saajad ja statuut: <https://www.emakeelselts.ee/stipendiumid/opetajastipendiumi-konkurss/>.

Tartu Ülikoolis eesti keele õpetajate sügiskonverentsil²⁵. Stipendiumi said Riina Belov (Tartu Ülikool), Nadežda Björn (Tallinna Ülikool), Marta Kohv (Tartu Ülikool), Lisanna Lajal (Tallinna Ülikool), Aare Luup (Tallinna Ülikool) ja Epp Ollino (Tartu Ülikool). Stipendiumikomisjoni kuulusid Haridus- ja Teadusministeeriumi, Emakeele Seltsi, Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi, Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi, Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi ja Emakeeleõpetuse Infokeskuse esindajad.

21. novembril käisid Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi eesti filoloogia bakalaureuse- ja eesti keele õpetaja magistriõppe üliõpilased Tartus õppekäigul ja osalesid esimestel Eesti keeleteaduse päevadel Tartu Ülikoolis.

Lisaks käis Oma Keele ajakirjas praktilik olnud Tartu Ülikooli üliõpilane Kaisa Põltsam Tallinna Ülikoolis 6. novembril toimunud tekstipäeval rääkimas Oma Keeles 25 aasta jooksul ilmunud tekstidest ning Jüri Valge pidas 1. oktoobril Juhan Liivi muuseumi keelepäeval ettekande „Pliiatsi ja püstoliga keelt uurimas“.

Koos Tartu Linnavalitsuse ja Tartu Ülikooliga jätkusid ettevalmistused Lauri Kettuse mälestusmärgi rajamiseks Tartusse.

III. Kirjastamine

2025. aastal ilmus Emakeele Seltsi aastaraamat 70 (2024). Lisaks anti välja kolm toimetist: Helle Metslangi „Vastavuste võrgustikud: eesti regilaulu värsiparallelismi süntaktiline ehitus“ (Emakeele Seltsi toimetised nr 85), Kristiina Rossi „Kingitud kirjakeel. Kirjutisi aastaist 1995–2024“ (Emakeele Seltsi toimetised nr 86) ja Valve-Liivi Kingisepa „Kirjakeel südames. Valik kirjutisi 1967–2025“ (Emakeele Seltsi toimetised nr 87). Ilmus keeleajakirja Oma Keel kaks numbrit. Avaldati koos Juhan Liivi Muuseumiga Jüri Valge koostatud „Lauri Kettunen ja Kodavere“.

2025. aastal on trükis ilmunud

- Emakeele Seltsi aastaraamat 70 (2024). Peatoimetaja Reili Argus, toimetaja Tiina Hallik. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn, 2025. 264 lk²⁶;

²⁵ Stipendiaatide väljakuulutamise ülevaade: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/opetajastipendiumi-saajad-2025/>.

²⁶ Emakeele Seltsi aastaraamatu nr 70 täistekst: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/esa-70/>.

- Helle Metslang. Vastavuste võrgustikud: eesti regilaulu värsi-parallelismi süntaktiline ehitus. Emakeele Seltsi toimetised nr 85. Toimetaja Mari Kendla. Tallinn, 2025. 202 lk²⁷;
- Kristiina Ross. Kingitud kirjakeel. Kirjutisi aastaist 1995–2024. Emakeele Seltsi toimetised nr 86. Toimetaja Tiina Hallik. Tallinn, 2025. 416 lk²⁸;
- Valve-Liivi Kingisepp. Kirjakeel südames. Valik kirjutisi 1967–2025. Emakeele Seltsi toimetised nr 87. Koostajad Külli Habicht ja Külli Prillop, toimetajad Külli Habicht, Külli Prillop ja Andriela Rääbis. Tallinn, 2025. 655 lk²⁹;
- Lauri Kettunen ja Kodavere. Koostaja Jüri Valge, toimetaja Jüri Viikberg. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts, Juhan Liivi Muuseum. Rupsi, 2025. 72 lk³⁰;
- Keeleajakiri Oma Keel nr 1, 96 lk, ja nr 2, 84 lk. Toimetaja Helen Hint³¹.

Seltsi trükiste väljaandmist on toetanud Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Kultuurkapital, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Keele Instituut, Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut, Juhan Liivi Muuseum, Eesti Teadusagentuur ja Kultuuriministeerium.

IV. Raamatukogu

Emakeele Seltsi raamatukogu täienes 25 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse või ostu teel. Arvel on 6895 inventeeritud trükist.

Emakeele Seltsi raamatukogus olevad trükised on leitavad e-kataloogis ESTER. Emakeele Seltsi digiteeritud väljaandeid saab lugeda Emakeele Seltsi kodulehel³².

²⁷ Emakeele Seltsi toimetiste nr 85 täistekst: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/vastavuste-vorgustikud/>.

²⁸ Emakeele Seltsi toimetiste nr 86 täistekst: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/kingitud-kirjakeel/>.

²⁹ Emakeele Seltsi toimetiste nr 87 täistekst: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/kirjakeel-sudames/>.

³⁰ „Lauri Kettunen ja Kodavere“ lisainfo: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/lauri-kettunen-ja-kodavere/>.

³¹ Oma Keele kõigi numbrite artiklite täistekstid: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanded/oma-keel/>.

³² Emakeele Seltsi väljaannete digiteeritud täistekstide jooksvalt täienev kogu on kättesaadav: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanded/>.

V. Keeletoimkond

22. märtsil 2024 toimunud aastakoosolekul valiti korralistel valimistel Emakeele Seltsi keeletoimkonna vanemaks kaheks aastaks Külli Habicht (Tartu Ülikool). Keeletoimkonda kuulusid 2025. aastal Reili Argus (Tallinna Ülikool), Annika Hussar (Tallinna Ülikool), Reet Kasik (Tartu Ülikool), Margit Langemets (Eesti Keele Instituut), Helika Mäekivi (Tartu Ülikool, Eesti Keeletoimetajate Liit), Urve Pirso (Riigikontroll), Peeter Päll (Eesti Keele Instituut), Maire Raadik (Eesti Keele Instituut), Lydia Risberg (Eesti Keele Instituut) ja Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut).

Emakeele Seltsi keeletoimkond³³ pidas 2025. aastal neli korralist koosolekut ja kolm meiliarutelu. Keeletoimkond tegi 2025. aastal otsuse põhiarvsõnade *poolteist*, *poolteistkümmed* ja *poolteistsada* käänamise ja seisukohavõtu sõnade *video*, *stereo* ja *rodeo* käänamise kohta.

VI. Lauri Kettuse mälestusmärgi toimkond

22. märtsil 2024 Tallinnas toimunud Emakeele Seltsi üldkoosolekul otsustati algatada Lauri Kettuse mälestusmärgi rajamine Tartusse³⁴. Moodustati Lauri Kettuse mälestusmärgi toimkond, mille esimees oli Jüri Valge ning kuhu kuulusid Emakeele Seltsi teadussekretär Marit Alas, Tartu Ülikooli külalislektor Juha-Matti Aronen, Tartu Ülikooli eesti keele ja kultuuri muukeelsetele ning eesti ja võrdleva rahvaluule kaasprofessor Madis Arukask, Tartu Ülikooli akadeemiline sekretär Tõnis Karki, Tartu Ülikooli läänemeresoome keelte professor Petar Kehayov, Tartu linna maastikuarhitekt Kristin Leis, Emakeele Seltsi esimees Helle Metslang ja Emakeele Seltsi juhatuse liige, Eesti Keele Instituudi vanemleksikograaf Jüri Viikberg.

2025. aastal pidas toimkond kolm koosolekut ning toimkonna esindajad kohtusid kahel korral Tartu linnapea Urmas Klaasiga, ühel korral Tartu Ülikooli rektor Toomas Asseriga ja kahel korral kujur Elo Liiviga tema ateljees Triigis. Arutati ettevalmistustöid mälestusmärgi püstitamiseks ja kavandati edasist tegevust. Jätkus mälestusmärgi rajamiseks annetuste ja toetuste kogumine.

³³ Emakeele Seltsi keeletoimkonna koosseis, otsused, seisukohavõtud: <https://www.emakeeleselts.ee/keeletoimkond/>.

³⁴ Lauri Kettuse mälestusmärgi info: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/malestusmark-lauri-kettusele/>.

VII. Liikmeskond

2025. aasta algul kuulus Emakeele Seltsi 394 liiget, sh 18 auliiget: Tiiu Erelt, Enn Ernits, Auli Hakulinen, Tiit Hennoste, Marja Kallasmaa, Reet Kasik, Krista Kerge, Valve-Liivi Kingisepp, Uno Liivaku, Ellen Niit, Peeter Päll, Raimo Raag, Hannu Remes, Eevi Ross, Huno Rätsep, Lembit Vaba, Jüri Valge ja Asta Õim.

2025. aastal võeti Emakeele Seltsi vastu üheksateist uut tegevliiget: Ele Arder, Annika Bauer, Martin Eessalu, Karet-Anette Härm, Joonatan Jakobson, Johanna Kiik, Liisi Laanemets, Helena Lemendik, Katarin Leppik, Loviisa Mänd, Anu Pedaja-Ansen, Külli Rebane, Johanna Ross, Teele Särekanno, Lene Tiinas, Liisu Tohver, Egle Vainu, Mart Velsker ja Johanna Ülejõe. Auliikmeks valiti Pirkko Nuolijärvi.

Meie hulgast lahkusid 2025. aastal jäädavalt Tiiu Ojanurme († 10.05.2025), Kristin Kuutma († 16.05.2025), Leidi Veskis († 01.06.2025), Martin Ollisaar († 04.10.2025) ja Helgi Vihma († 12.10.2025).

2025. aasta 31. detsembri seisuga oli seltsis 407 liiget, sh 19 auliiget³⁵.

VIII. Juhatus

Tööd jätkas 2024. aastal korralistel valimistel neljaks aastaks valitud juhatus: esimees Helle Metslang, abiesimehed Karl Pajusalu ja Tiina Laansalu ning liikmed Reili Argus, Kristiina Praakli, Andra Kütt-Leedis ja Jüri Viikberg. Juhatusel voliaeg kestab märtsini 2028.

Seltsi juhatus pidas 2025. aastal neli (veebi)koosolekut, lisaks arutleti seltsi tegevuse üle pidevalt e-posti teel. Emakeele Seltsi esindas Eesti keelenõukogus Helle Metslang. Eesti Keele Sihtasutuse nõukokku kuulusid Helle Metslang, Jüri Viikberg ja Karl Pajusalu. Eesti Keele Instituudi teadus- ja haldusnõukogus oli Karl Pajusalu. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe nõukokku kuulus Kristiina Praakli. Eesti Rahvuskultuuri Fondi Wiedemanni fondi halduskogus oli Jüri Viikberg. Emakeele Seltsi aastaraamatu kolleegiumis olid Helle Metslang, Karl Pajusalu ja Jüri Viikberg ning keeleajakirja Oma Keel kolleegiumis Helle Metslang ja Reili Argus. Lisaks kuulus Emakeele Selts Fenno-Ugria Asutuse liikmeskonda.

³⁵ Emakeele Seltsi (au)liikmete nimekiri: <https://www.emakeeleselts.ee/liikmed/>.

IX. Töötajad

Teadussekretärina töötas 2025. aastal Marit Alas ja raamatukogu juhatajana Annika Oherde, raamatupidaja oli Ülle Tamm. Tartus abistas Leelo Padari. Sügissemestril oli Emakeele Seltsis praktikal Tallinna Ülikooli eesti filoloogia eriala 3. aasta üliõpilane Johanna Ülejõe.

X. Üldiseloostus

Emakeele Seltsi tegevus 2025. aastal oli täis üritusi ja viljakat koostööd. Seltsi tegevus hõlmas eri sihtrühmi, koolinoortest üliõpilasteni ning keelehuvilistest keeleteadlasteni. Endiselt vahendati oma liikmetele infot mitmesuguste ürituste ja algatuste kohta.

Säilis hea kontakt teiste Eestis tegutsevate humanitaarseltsidega, näiteks Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi, Õpetatud Eesti Seltsi, Laurentsiuse Seltsi ja Eesti Keeletoimetajate Liiduga. Samuti tehti koostööd välismaal tegutsevate eestlaste kogukondadega.

Seltsi tegevust rahastati Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Teaduste Akadeemia ja Eesti Kultuurkapitali tegevustoetustest, seltsi väljannete müügist ning liikmemaksudest ja annetustest. Tegevust on toetanud ka seltsi väga head koostööpartnerid Eesti Keele Instituut, Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool. Lisaks toetasid erinevad asutused, ühendused ja fondid ning üksikisikud annetustega Lauri Kettuse mälestusmärgi rajamist.

Peale kodulehe kajastati seltsi tegevusi Emakeele Seltsi Facebooki lehel. Kõigi ürituste ja tegevuste kohta leiab täpsemat infot seltsi kodulehelt www.emakeeleselts.ee.

MARIT ALAS